

varit fallet vilar på svag grund. Under runinskriftsinventeringarna har jag mycket ofta fått uppgifter om »runstenar», som vid besiktning ha visat sig vara resta stenar utan inskrift eller hållar med naturliga sprickbildningar. Det är därför avgjort sannolikast, att traditionen om runstenen på Fånö gärde har uppstått genom de »fallne bautastenar», som Dybeck nämner i sin berättelse. En anledning till att Dybeck är övertygad om »runstens» existens är traditionen om Ågersta-stenens innehåll, se nedan s. 260.

723, 724 och 725. Hummelsta, Vallby, Löts sn.

Pl. 63, 65.

Litteratur: B 582, L 690, 691, D 1: 65, 66. Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, *Monumenta* 1 (31), *Monumenta* 4, bl. 22; Kartan B/46 7², Rörens Beskrifning omkring Hummelsta by (i LSA); R. Dybeck, Löths socken (ATA), Reseberättelse år 1860 (ATA); VHAAkad:s protokoll 1860, § 343; UFT h. 6 (1877), s. 12; Per Pehrsson, Brev till A. Hazelius den ²⁰/₄ 1894 (avskrift i ATA); S. H. Adlersparre, Omkring Sigurdsstenarna (i: *Personhistorisk Tidskrift* 18, 1916), s. 8; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 58; J. H. Söderlund, Skrivelse till Riksantikvarien den ²⁸/₅ 1926 (ATA, nr 1980/26); Handlingar i ATA 1927, 1934.

Äldre avbildningar: P. Helgonius och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds *Monumenta* 4 och B 582); Dybeck, D 1: 65, 66.

Runstenarna stå resta vid vägens östra sida, 500 m. NNÖ om Löts kyrka, 20 m. NNÖ om skälet mellan landsvägarna Linsunda—Veckholms k:a och Hummelsta—Ramby. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Fånö».

I *Ransakningarna* 1667—84 finnas följande uppgifter om runstenarna: »På Hummelsta Lööf, Wäster ifrån Byen, finnes 3 Runesteener, widh pass 1 fampn emellan hwar annan, Uthi Treeangel ståendes, 2 al¹ opp om Jorden, och på dhem något skrifwit, men hwad det är, weet ingen.» — I Peringskiölds *Monumenta* 1 finnes en förteckning på uppländska runinskrifter. Även där uppges, att tre runstenar stå vid »Hummelstad winterwäg åth Enkiöp.» På träsnittet i *Monumenta* 4 finnes bläckanteckningen »Lötz Sockn Hummelstadh wid wintervägen åth Enekiöping» (B 582: »Hummelsta»; L 690: »Hummelstad, vid vintervägen»). På träsnittet i *Monumenta* 4 finnas alla tre stenarna avbildade, U 723 längst t. v. och U 725 t. h., se fig. 159. Den sistnämnda (U 725) prydes av ett vackert, stående rundjur, men den saknar runinskrift. Stenen har tidigt försvunnit och har vid flera tillfällen (1941, 46 och 47) förgäves sökts. — I reseberättelsen för år 1860 skriver Dybeck: »De två runstenarne på Hummelstads egor, vid korsvägen mellan byn och Löths kyrka funnos störtade, men restes under mitt uppehåll på stället»; i *Sveriges runurkunder* meddelar han, att runstenarna stå »vid vägen mellan kyrkan och Hummelstad» och att de äro »i fjor åter reste». I ett brev (²⁰/₄ 1894) till A. Hazelius, vilken hade begärt uppgift på runstenar i Löts socken, som kunde erhållas för Skansens räkning, meddelar Per Pehrsson, att »vid Hummelsta finnes tvenne tvillingstenar, hvars läge kan under nuvarande förhållande sägas vara olämpligt. En snöplog ligger nämligen öfver dem och vid dess flyttning vid förefallande behof ligger nära till hands att någon åverkan kan ske helt ofrivilligt. Möjligen torde någon af dessa kunna få öfvertagas.»

J. H. Söderlund rapporterar år 1926: »Vid korsvägen, som leder upp till Hummelsta by står eller rättare ligga tvenne runstenar... De äro så nära inpå varandra att den bakre ej kan fotograferas... Jag har gjort tvenne besök på platsen och kan därför medela följande: På östra sidan om landsvägen är en liten jordbit, en kil, som stenarna ligga på. Nämda lilla jordlott tillhör Vallby gård... Stenarna behöva resas och då böra stenarna få en god undergrund, samt stå några meter från varandra...» Arbetet utfördes sommaren 1927. Endast några år senare (1934) hade den ena av stenarna åter fallit omkull; den restes 1935 genom Riksantikvarieämbetets försorg.

Av de tre stenarna, som som utan tvivel ha utgjort ett monument, är numera den figur-

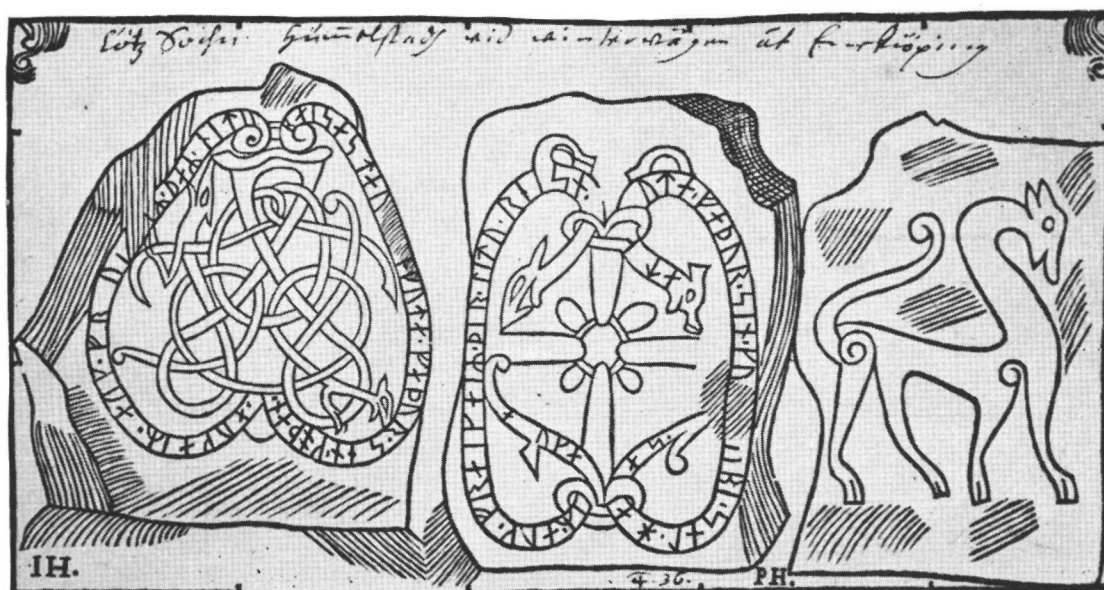

Fig. 159. U 723, 724 och 725. Hummelsta, Löts sn. Efter B 582.

ristade stenen försvunnen. Uppgiften i *Ransakningarna*, att de ha stått i triangel på omkring en famns avstånd från varandra, är av stort intresse. Uppgiften stämmer helt med en upplysning på kartan B/46 7² (Lantmäteristyrelsens arkiv). Runstenarna ha utgjort rör 12, vilket »utgöres av 3de stycken gamla runnestenar wid vägen åt Löth qwarn, af hvilka den medlersta är 5 q. hög och 3 d^e bred, utaf de 2de andre är en mäst kullfallen, den ofriga en aln bred och äfwen så hög». De nu bevarade två runstenarna bära i stort sett samma inskrift.

U 723: Ljusgrå sandsten. Höjd 1,08 m., bredd (nedtill) 0,96 m. Ristningen är delvis avflagrad eller vittrad; på oskadade ställen äro linjerna djupa och tydliga.

U 724: Gråsvart granit. Höjd 1,33 m., bredd 0,82 m. Ristningsytan är skrovlig och ojäm. En stor flagring i stenens högra kant har skadat inskrift och ornament. Ristningen är djupt huggen. Inskrifter (med det inom [ ] supplerat efter B 582):

U 723: · aykair · auk · fr --- ... R · [par · lit]u ·
                   5   10   15   20
 · raisa [sta] ... · kuta · faþur · sen · kopan ·
                   25   30   35   40   45

U 724: · aykair · auk · fraikair · þir · letu · raisa · stan ·
                   5   10   15   20   25   30
 · at · kuta · faþur · sen · ku ... -- bi · sal · hans ·
                   35   40   45   50   55   60

U 723: *Öygæirr ok Frøygæirr þeir letu ræisa stæi(n · at) Guta, faður sinn goðan.*

U 724: *Öygæirr ok Frøygæirr þeir letu ræisa stæin at Guta, faður sinn. Gu(ð hial)pi sal hans.*

U 723: »Öger och Fröger de läto resa stenen efter Gute, sin gode fader.»

U 724: »Öger och Fröger de läto resa stenen efter Gute, sin fader. Gud hjälpe hans själ.»

Till läsningen av U 723: Inskriften börjar och slutar med sk. Före sk framför 1 a finnes mitt i slingan en rund fördjupning, som onekligen gör intryck av att vara huggen; i ristningsytan finnas emellertid många likartade förrådiska fördjupningar. 2 y är tydligt stunget. 3 k är

ej stunget. 5 i står i en spricka. 11 r är jämförelsevis otydligt. Mellan 11 r och runan 12 är avståndet stort, men där finnas inga spår av ristning. Av r. 12 återstår endast hst. Därefter finnes i slingan en rund naturlig fördjupning, som verkar huggen. Efter r. 12 finnas vidare de nedre delarna av två hst. Tvärs över hst i r. 13 går en fördjupning. Därefter är ristningsytan avslagen 47 cm. På det skadade partiet har plats funnits för minst sex runor. I 22 u, som är den vänstra slingans sista runa, är hst skadad. Sk efter 22 u och före 23 r. I 25 i finnes lågt och något t. h. en fördjupning, som ej är huggen. 27 a står i en djup ojämnhet i ristningsytan. Efter denna runa är ristningsytan bortslagen på ett stycke av 33 cm. Där ha minst fem runor gått förlorade. Av r. 31 återstår endast ett kort stycke av hst nedtill. 32 k har förlorat övre delen av hst. Mellan hst och bst finnes en rund fördjupning, som sannolikt ej är huggen. I 36 f är övre bst svag. 38 p har förlorat övre delen. I 42 e är pricken djup och tydlig.

Hadorph (B 582): 2 u; 12 u; av r. 13 ser Hadorph nedre hälften av hst; därefter antydas genom skraffering, att ristningsytan är skadad; 14 i. Mellan 14 i och 21 u läser Hadorph **r · par · lit**. Sk saknas före 23 r. Efter 30 a läser Hadorph ett u. Därefter markeras ristningsytan som skadad. I r. 31 är hst bevarad. — Dybeck observerar icke spåren av runorna 12—14. Av 21 t ser han hst och av 32 k undre hälften av hst.

Till läsningen av U 724: Inskriften börjar och slutar med sk. 2 y är stunget med en sned, streckliknande prick. 3 k är ej stunget. 9 k har förlorat hst ovanför bistavens utgångspunkt. 14 k är skadat upptill; bst är bevarad, men en flagring mellan hst och bst gör det omöjligt att bestämma, om runan har varit stungen eller ej. Runföljden 15—19 har förlorat korta stycken av topparna. I 19 i finnas inga säkra spår av bst. 22 e är stunget. 30 s är något skadat i toppen genom flagring. Sk före 34 a är tydligt; det står i kanten av den stora flagringen. I 36 k finnes mellan hst och bst en skåra, som icke är huggen. 46 e är stunget. 48 k är ej stunget. Efter 49 u är ristningsytan bortflagrad 17 cm. På det bortflagrade partiet har funnits plats för tre runor. Av r. 50 återstår endast ett mycket kort stycke nedtill, och av r. 51 återstår nedre hälften. 52 b har förlorat övre hälften av hst; båda bst äro emellertid bevarade.

Hadorph (B 582): Sk saknas före 1 a. 2 u; 22 i; 26 e; 29 n; 36 n. Runföljden 30—33 **stan** har icke observerats. Sk före 34 a och före 36 k ha förbisetts. 46 i. — Dybeck: Sk saknas före 1 a. 2 u; 22 i; 26 e; 46 i.

Öygæirr har tydligen varit ett ovanligt namn. Det är nämligen hittills endast känt från ytterligare en runinskrift, också den uppländsk (D 1:235, Björklinge kyrka).

Den andre broderns namn, *Frøygæirr*, förekommer oftare, se U 518. *Öygæirr* och *Frøygæirr* ha ett gemensamt element, vilket som bekant är vanligt när det gäller bröders namn, se E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 9 och 12.

Om faderns namn, *Guti*, se U 700. Troligen är *Guti* samme man som nämnes på två runstenar från Veckholms sn, U 700, 701.

Brate har antagit, att de båda Hummelsta-stenarna (U 723 och 724) äro ristade av Balle, se *Svenska runristare*, s. 58. Detta antagande är mycket sannolikt. Det kan tilläggas, att Balle i så fall bör ha utfört även U 725, d. v. s. den figurristade sten, som ursprungligen också har ingått i runstensmonumentet.

726. Ramby, Löts sn.

Pl. 64.

Litteratur: B 585, L 693, L 696, D 1:68. J. Peringskiöld, *Monumenta* 1 (28, 31); R. Dybeck, *Löths socken (ATA)*; UFT h. 6 (1877), s. 13; Per Pehrsson, *Brev till A. Hazelius* den ²⁰/₄ 1894 (avskrift i ATA); E. Brate, *Svenska runristare* (1925), s. 54; *Enköpings-Posten* den ⁶/₁₂ 1927; *Handlingar i ATA* (nr 204/28).

Äldre avbildningar: P. Helgonius och J. Hadorph, träsnitt (i B 585). Dybeck, 1:68.